

DOI: [10.71167/uaceg.2024.570114](https://doi.org/10.71167/uaceg.2024.570114)

Получена: 10.10.2023 г.

Приета: 13.11.2023 г.

ТЕНДЕНЦИИ В АРХИТЕКТУРНАТА СРЕДА НА СЪВРЕМЕННИТЕ МУЗЕИ

Е. Любенова-Драганова¹

Ключови думи: архитектурна среда, съвременни музеи, тенденции, експозиции

РЕЗЮМЕ

В статията се разглеждат тенденциите в посока на трансформация и модернизация на архитектурно-експозиционната среда в съвременните музеи. В отговор на новите потребности на посетителите изложбените центрове разширяват своите функции, предлагат нови форми на въздействие, които имат освен образователна, и атрактивна стойност. Засилва се връзката между архитектурно пространство, околна среда, експонат и зрител. Музеите на 21 век развиват комуникацията с посетителя и го превръщат от пасивен наблюдател в активен участник.

1. Въведение

През последните десетилетия, под въздействие на външни фактори, архитектурната среда на музеите търпи непрекъснати трансформации. Новите технологии променят начините на предаване на информация, променят се и визуалният и образен език на музейното пространство. Преди музеят е източник на историческа, фактическа и визуална информация. Сега чрез новите технологии за експониране е възможно уникално цвето-предаване на картини, макрофотография, в резултат на което могат да се разглеждат виртуално.

В традиционния музей е ясна връзката между архитектурно пространство, експонат и зрител. Музеят се възприема като храм на изкуството, а зрителят е пасивен наблюдател. Днес посетителят очаква нещо повече от изложбата: трансформация на всички компоненти – архитектура, експозиция, атмосфера на изложбата, сценарий на

---

¹ Екатерина Любенова-Драганова, гл. ас. д-р арх., кат. „Интериор и дизайн за архитектурата“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: elubanova_far@uacg.bg

маршрута – всичко това в ново преживяване. Тези емоции, впечатления се отнасят към съвременните нагласи на зрителя. Промените в ценностите и съзнанието на хората са свързани със същността на музейния експонат, а връзката между тях не може да се осъществи без съответния контекст: архитектурно-експозиционната среда.

Елементите на архитектурната среда на музея са:

- самата сграда (обвивката);
- нейното архитектурно пространство (интериор и екстериор);
- съдържанието на средата (изложба, обекти на дизайна, експонати, колекции);
- основните функционални процеси – разглеждане на изложбата, фестивали, конкурси, пърформанси;
- допълнителните функции и услуги – кафенета, магазини за сувенири, зони за почивка [1].

В условията на мултикултурализъм¹ и зрелищност на днешното общество много музеи имат нужда от „съживяване“ и преобразуване на своето пространство, за да отговорят на новите изисквания. Целта на статията е да се идентифицират някои перспективни тенденции в посока на трансформация и модернизация на архитектурно-експозиционната среда в съвременните музеи под въздействие на външни фактори и условия и да могат да се използват за генериране на идеи и концепции в процеса на проектиране на нови музейни сгради или реконструкция на съществуващи.

2. Музейните сгради през 20 век и появата на прототипи през втората половина на века

Двете основни нагласи в музейния дизайн от 20-и век са неограничено циркуляционно движение и организация на пространството чрез отворен план, които залягат в основната идея на двата, може би най-значими проекти за музейни сгради от това време, дали старт на днешната архитектурна концепция за музей – „Музеят на неограничения растеж“ на Лео Корбюзие и „Новата Национална художествена галерия“ на Мис ван дер Рое.

Първият представя схемата за циркулация около централното ядро, която към средата на века бива използвана от Франк Лойд Райт при проектирането на „Гугенхайм“ в Ню Йорк (1945 г). По-късно, през 1977 г., двама архитекти показват стойността на втория – „универсалното пространство“ на музея, който е в основата на проекта за центъра „Жорж Помпиду“ в Париж.

Идеята за необходимостта от социална интеграция на посетителите може да се проследи в проектите на Франк Лойд Райт и Лео Корбюзие. По-специално, в сградата на музея Гугенхайм в Ню Йорк, Райт използва конструктивни елементи, типични за музей: сводесто пространство, стълби-трансформирани в рампи и т.н. (фиг. 1). Този проект обаче, революционизира връзката между изкуството, архитектурата и зрителя. Райт контрастира движението с геометрията на пространството: рампата и ротондата

---

¹ Мултикултурализъм е понятие, с което се описват общества, в които съжителстват много на брой различни култури без една от тях да е господстваща или поне преобладаваща. <https://bg.wikipedia.org>

принуждават посетителите да се виждат един друг, както и изложените обекти от безпрецедентен брой гледни точки. По същото време, през 1959 г., в Токио е открит Националният музей на западното изкуство, построен по проект на Льо Корбузије. Вътре в квадратното пространство на музея има два балкона, от които могат да се съзерцават изложените долу обекти, а рампата позволява на посетителя да види едновременно изложбеното пространство и балконите. Такива техники не изключват индивидуална, интимна комуникация с обекта, но позволяват да се избегне изолацията и отчуждението, създавайки допълнителни възможности за комуникация.

Мис ван дер Рое създава пространство, в което вътрешните прегради на изложбената зала се трансформират в зависимост от експозицията. Екстериорът се интегрира в интериора на музея – създава се известна интерактивност (фиг. 2) [2].

Фиг. 1. Музеят Гугенхайм, Франк Лойд Райд

Фиг. 2. Новата галерия, Мис ван дер Рое

Източник: www.archdaily.com

Други световни майстори – архитекти от края на 20-и – началото на 21-и век Р. Роджърс и Р. Пиано създават Националния център за изкуство и култура на името на Ж. Помпиду в Париж (фиг. 3). За първи път музейна сграда се отваря към заобикалящата градска среда, включваща в допълнение към музейните пространства кафенета, магазини и кино. Спечелил такова социално и културно влияние, музеят започва все повече да излиза извън традиционните граници. Той се трансформира и разширява, прераствайки в градската среда, мигрирайки от централните райони към жилищните райони, като по този начин придобива още по-голям социален статус [3].

Фиг. 3. Национален център на модерното изкуство Жорж Помпиду, арх. Р. Пиано

Източник: личен архив на автора

Ф. Гери и С. Калатрава преобразяват самата сграда музей в произведение на съвременното изкуство. Д. Либескинд създава силни, харизматични музейни проекти –

интелигентни пространства. Herzog & de Meuron доказват, че изкуството може да живее в реконструирана електроцентрала, работейки в тандем с техническа и художествена естетика.

Наблюдава се промяна в съдържанието, концепцията, композицията и образността. Търси се здрава връзка към широката общественост и към тези аспекти от музейния живот, свързани не само с интелектуалното, но и със социалното и със силно емоционалното.

Днешните музеи се приемат не само като образователни съоръжения. Мисията и предназначението им бързо се развиват. Експонатите вътре са само една от поредиците дейности и атракции, които се предлагат.

Има очевидна разлика в подходите в архитектурата и интериора на изложбените пространства, в концепциите на техните автори. Всички те обаче имат обединяващ елемент, а именно създаването на платформа за обмен на творчески опит, възможности за межкултурна комуникация, разширяване на границите на възприятието на съвременното изкуство. По отношение на архитектурата като жива структура и способността ѝ да се развива и да отговаря на изискванията на своето време: нови видове изложбени пространства, създадени от тези архитекти, помагат за разкриването и разбирането на същността на съвременното изкуство. Те могат да бъдат приети като теоретична основа за изследване.

3. Тенденции при формирането на архитектурната среда на съвременните музеи

Анализът на множество примери от световната практика на музейни сгради и комплекси, изградени през последните десетилетия, позволява да се формулират няколко положителни тенденции в търсенето на нови идеи и концепции в процеса на формирането на архитектурната среда в съвременните условия.

3.1. Разширяване на функциите на музея – от монофункционален към многофункционален

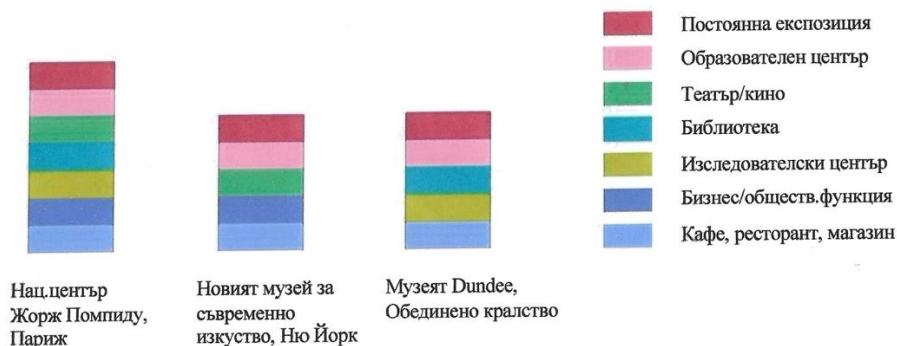
Към основните експозиционни функции в музейната сграда се добавят и други обществени функции: учебни, търговски, потребителски. Създава се преход от монофункционално към **многофункционално** пространство в архитектурната среда. В този аспект музеят се стреми да привлича, забавлява, информира, да бъде приятно място за срещи и в същото време запазва висок културен статус. Създават се нови типове архитектурни пространства: образователни, бизнес, рекреационни площи, интерактивни зони за обмен на информация. Първият такъв многофункционален център е Националният център на изкуствата и културата Ж. Помпиду. Съдържа библиотека, кинотеатър, кафене, магазини, малък театър, ресторант.

Новият музей за съвременно изкуство в Ню Йорк (2007 г.) [4], проектиран от токийската компания SANAA, включва кафене, книжарница, малка изложбена зала във фойето, театър в сутерена, 3 етажа галерии, учебен център на самостоятелен етаж и мултифункционална зала за обществени събития, тераса за наблюдение на седмия етаж.

В малки по мащаб изложбени пространства, каквито са галериите, също се наблюдава тази тенденция за приобщаване на допълнителни функции. Тази година в

София беше открито „пространство за съвременно изкуство“ Dot Sofia, съчетаващо галерия, хотелска част и ресторант.

Съставът на функционалните зони на някои музейни сгради са представени схематично на фиг. 4, като тяхната съвместимост варира в различните музеи и зависи от ролята на всеки конкретен случай.

Фиг. 4. Сравнение на многофункционалния модел при някои съвременни музеи

При формирането на модел на многофункционален музейен комплекс можем да вземем за основа изброената композиция от функционални блокове, която е най-пълно представена в Културния център на Ж. Помпиду в Париж.

Библиотеката в пространството на музейния комплекс е удачно съчетание на функции, а именно да събират, съхраняват и предават информация. Кафенета и ресторанти се превръщат в места за срещи и зони за отдих. Обществените зони като зали за конференции, аудитории са място за интегриране на различни общности. Магазини за сувенири или книжарници за специализирана литература допълват функциите на съвременните културни сгради.

3.2. Преход от музей-храм към музей-спектакъл

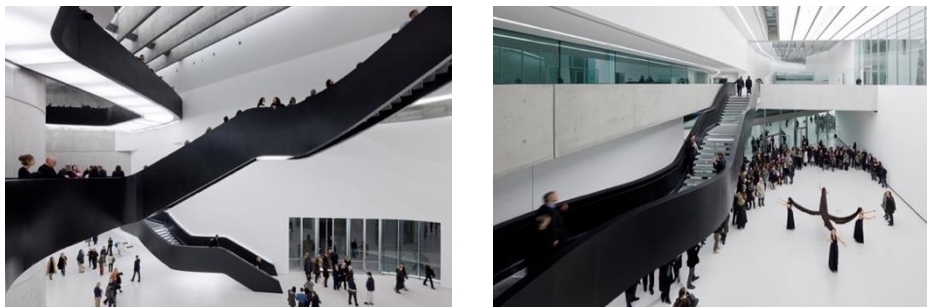
Нуждата от по-отворени и достъпни пространства намира своята интерпретация в музейното пространство, чийто дизайн предлага необичайни възможности за представяне на културни преживявания. В основата на това е темата за театрализация на архитектурната средата на музея, която намира своята съдба като доминиращ фактор, „който може да докосне чувствителни зони в променящата се човешка психика“ [5].

Идеята за музей „храм“ се основава на особеностите на архитектурата на традиционния музей: архитектура (симетрия), организация на пространството (централно пространствено ядро и анфиладно или галерийно разположени изложбени зали), функция и социална мисия (посетителят е пасивен наблюдател).

От средата на 20-и век и 21-и век в повечето случаи пространственото ядро на музея се преобразува в атриум, който става грандиозен и сложен, многоетажно пространство с характерна динамика и театрализация [6]. Първият пример за това е музеят Гугенхайм в Ню Йорк. Осветеният от оберлихт атриум, освен комуникационно пространство, е и място за почивка и представяне на различни инсталации. В музея Гугенхайм в Билбао (Ф. Гери) атриумът е осветен от масивни стъклени плоскости, които позволяват на голямо количество светлина да проникне вътре и е освен входно пространство, място за провеждане на беседи, организиране на изложби, пърформанси.

Комуникацията между наблюдател и експонат се превръща в главна цел и това само по себе си е положителна тенденция.

Появяват се музеи без фондохранилища (музеят в Рим на Заха Хадид). Търси се преодоляването на пасивно-съзерцателното разглеждане и активизиране на творчеството и асоциативното мислене на посетителя чрез комплексен подход за въздействие. Използват се различни начини за засилване на преживяването при срещата с експонатите в една неочаквана среда.

Фиг. 5. Музеят Маххи в Рим. Източник: www.archdaily.com

а) поглед към атриума, б) зала за събития, част от атриума

Сградата е продължение на съществуващ музей. Идеята за връзка с околната среда е реализирана: част от градския площад продължава вътре в музея. Основното пространство с L-образна форма е своеобразен атриум. В интериора на сградата почеркът на Хадид веднага се разпознава: широки коридори, извисяващи се стълби, сякаш формите за шамар за гравитацията – остри ъгли, висящи конструкции, покриви в странни ъгли (фиг. 5) [7]. Комуникациите се свързват и припокриват, за да се създаде динамично пространство. Експозиционните площи се допълват от библиотека, магазин, ресторант. В тази сграда е интересно да усетиш пространството и дори да гледаш хората. В музея се създават образователни центрове, клубове, кръжоци, организират се лекции, творчески вечери и пр. Той се превръща във форум, където кипи живот и се раждат нови идеи. Във функцията на сградата са включени нови помещения: художествени ателиета и библиотека. Стремешът е музеят да участва в живота на хората и да бъде вписан в контекста на съвременността.

Този модел на музей зрелище се характеризира с бързото изграждане на визуална връзка от информация и достъпност на възприятието. В допълнение, често самата архитектура на сградата може да изиграе съществена роля в градската среда и да се превърне в притегателен център за туристи.

3.3. Увеличаване на връзката между интериора и външната среда – взаимно проникване

Третата тенденция при формирането на архитектурната среда на съвременните музеи и комплекси е създаването на взаимно проникващо пространство – идеята е да се „размият“ границите между интериор и екстериор, да се създаде връзка с околната среда. Това се осъществява чрез няколко подхода:

- **Стъклена фасада или целият обем на сградата е остъклен, което позволява наблюдение отвътре навън и обратно.**

Павилионът към историческата сграда на музея на изкуствата Kimbell (Проектиран през 1972 г. от Луис Кан) (фиг. 6), както и разширението към музея на техниката във Виена (фиг. 7) са примери за новоизградени сгради към съществуващи класически музеи, като част от програма за тяхното обновяване и модернизирание.

Фиг. 6. Разширяване на музея на изкуствата Кимбел, САЩ, 2013, Р. Пиано
Източник: www.archdaily.com

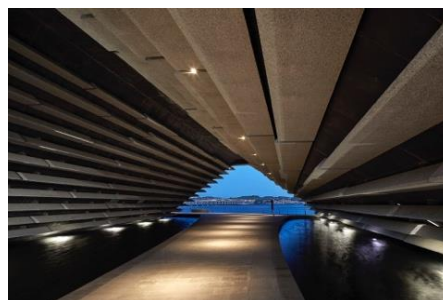

Фиг. 7. Музей на техниката, 2010, Виена, Querkraft архитекти

Подобно на своя учител, Ренцо Пиано отделя голямо внимание на разработването на програма за осветление и създаването на светлинни ефекти, които влияят върху възприемането на пространството, засилват въздействието на музейната колекция. За да постигне това, архитектът създава сложна система за проникване на дневна светлина, използвайки специален слоест покрив, дървени греди, стъкло и алуминиеви щори, като формира пространство с „отворен и прозрачен характер“ [8].

– **Фоайето става логично продължение на улицата.**

В центъра на сградата на музея Dundee (фиг. 8) е предвидена хоризонтална „дупка“, която представлява опит да се свърже музеят с улицата, както и улицата с кея на р. Тей. Тази функция е възприета, „за да се създаде културно съоръжение от 21 век, което е неразделна част от околната среда и общността и заменя музеите на изкуството, които са били откъснати от околната среда“ [10].

Фиг. 8. Музеят Dundee, Обединено Кралство, 2018, Кенго Кума
Източник: www.archdaily.com

– **Разполагане на сградата в парк, обществен площад – засилва се социалната функция.**

Фиг. 9. Музей за съвременно изкуство, Литва, 2018

Фиг. 10. MOMA, Ню Йорк, 2019

Източник: archdaily.com

В музея за съвременно изкуство във Вилнюс (фиг. 9) входното стълбище свързва улицата с горните нива на музея, „сздавайки отвореност, която тече и отвътре, и отвън“ [11].

Подобен похват е използван и в музея за съвременно изкуство в Ню Йорк, който винаги е бил пионер сред музеите. Основан през 1929 г., той полага основите на нов тип музей, чиято основна задача е да развива и създава диалог между зрителя и художника. След мащабна реконструкция, през 2019 г., отваря отново врати [12]. Увеличаването на площта на лобито, остъкляването на входната зона и правилното зонироване на обществените пространства правят музея модерен и по-отворен за посетители.

Този подход може да се използва както за проектиране на нови, така и за модернизирани на съществуващи музеи.

3.4. Изграждане на пространствен сценарий

Сценарият за посещение на музея започва да се развива още от входа. Но условията за влизане са толкова различни, колкото и архитектурата. Ако входът не е маркиран със стъпала, тогава, дори когато човек е участник в уличното движение, интериорът започва визуално да привлича.

Основните характеристики на този подход са:

- съвместна работа на архитект, сценарист, куратор на изложбата, дизайнер;
- включване на уникални „маркери“ в музейното пространство и формирането на пространствени мизансцени в тях;
- формиране на „интегриран сценарий“ за възприемане на изложбата с програмиране на маршрути и емоционални впечатления за зрителите.

Добре е да има няколко маршрута, необичайно разположение на залите една спрямо друга. Посетителят може да избере свой собствен обходен път, като той може да се променя, ходовите линии се преплитат, свързват или разминават. Докато разглеждате изложби и се разхождате из залите, може да попаднете на необичайни „находки“ или интерактивни дейности. Може да се говори за **сценарии** на изложението, в които посетителят е участник.

Ярък пример за този подход е изследователски център Paläon (фиг. 14) [13], построен през 2013 г. в Германия в Schöningen. Интериорният дизайн и дизайнът на

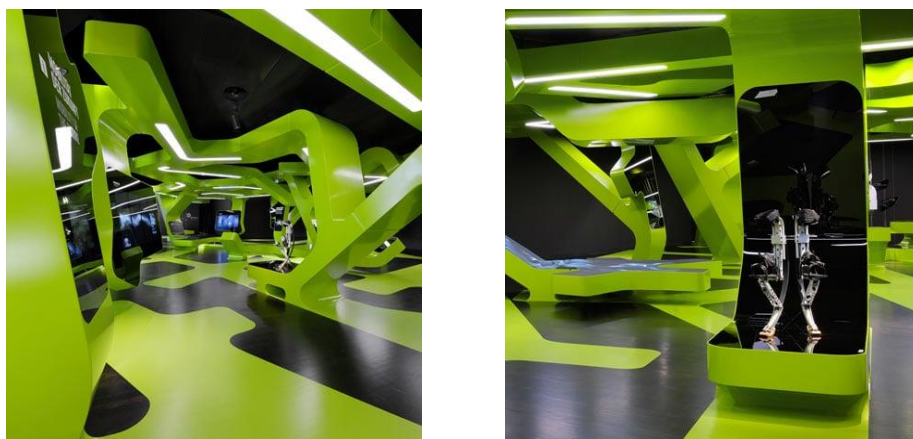
изложбата са извършени от Холцер Коблер. Експозицията Palaon е интерактивна и представя опознаването на живота на древния човек до участието в работата на учените.

Фиг. 11. Изследователски център Palaon, 2013, Holzer Kobler Architekturen
Източник: www.german-architects.com

Въпреки че този музей е археологически (исторически), експозицията отразява всички съвременни тенденции в предаването на информация на зрителя – изложбата е интерактивна, многофункционална и лаконична. Освен основния сценарий за развитие на експозицията, тя дава възможност за самостоятелно търсене на маршрут. От всяка точка в пространството се отварят множество ъгли, които обогатяват информационното поле (фиг. 11). Интериорът се запомня добре, създавайки цялостна картина в паметта на посетителя. Начупените линии на стендовете, разнообразието от гледни точки, геометрията на елементите създават модерна и богата среда и формират образа на цялото изложение.

Футуристичната изложба Level Green (фиг. 12) има запомнящо се въздействие и съответства на сценария на експозицията.

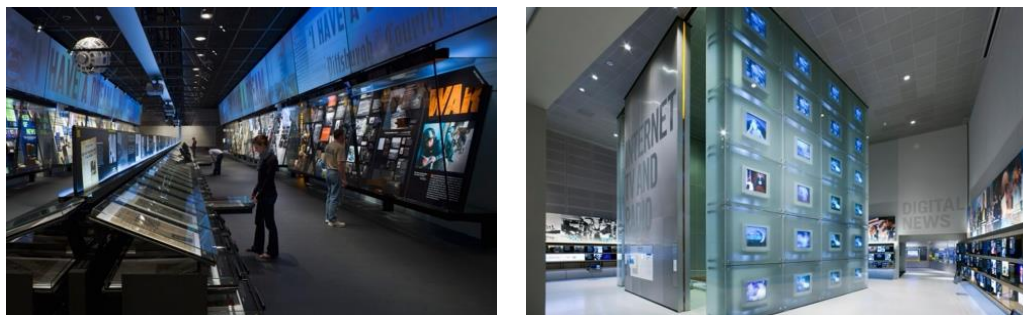
Фиг. 12. Постоянна изложба Level Green на Volkswagen, Берлин 2009 г.
Източник: www.dezeen.com

В същото време трябва да се отбележи високото ниво на технология, използвана при организирането ѝ.

През 2009 г. Autostadt във Волфсбург организира ново изложбено пространство Level Green – експозиция, разположена на партера, с площ от приблизително 1000 m² [15]. Level Green е футуристична инсталация, където хоризонтални и вертикални повърхности с ярко зелен цвят имат вградени сензорни дисплеи, чрез които посетителите могат да научат повече за Volkswagen и стремежът за опазване на околната среда. „Зелената нишка“ на изложбата показва образно темата за устойчивото развитие на околната среда и екологичността на процесите в автомобилната индустрия.

През последните десетилетия се появяват голям брой изложби, чието информационно възприятие се основава изцяло на компютърните възможности.

Такъв е музеят във Вашингтон (фиг. 13).

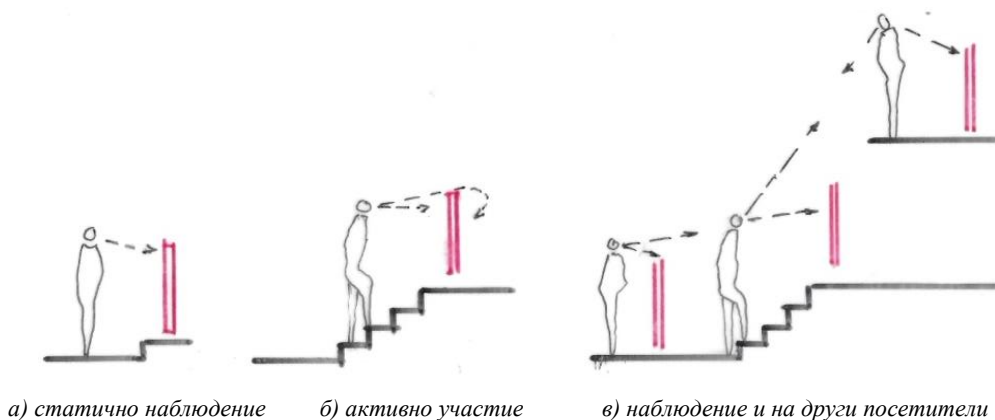

Фиг. 13. Интерактивни изложби в Newseum, Вашингтон
Източник: [16]

Изложбите на Newseum са многостепенни и многофункционални образувания, които формират образ в съзнанието на всеки посетител и отразяват развитието на модерния подход за представянето и получаването на информация.

Основна роля в създаването на експозиции от този тип играят дизайнът, сценарият, траекторията на възприемане на пространствения сценарий и проектирането на компютърни програми, използвани за представяне на информация.

Възприемането на изложбата и представената в нея информация са свързани с характеристиките на човешкото внимание.

Фиг. 14. Възприемане на експозицията от посетителите

Разчупвайки модела на обичайното статично наблюдение, активното участие в процеса на изследване на обекта разширява обхвата на вниманието на посетителя на изложбата. Ако, за да се види експоната, трябва да се постави на малък подиум или да се обиколи, това условие добавя елемент на забавление и създава допълнителен интерес към експоната. Наблюдението на реакциите на други посетители, ангажирани в подобни ситуации, е допълнителен стимул и начин за обмяна на емоции, за което говори и Ralph Appelbaum, основател на международна компания за дизайн и организиране на сценарии за изложби [16]. Описаните модели са представени схематично на фиг. 14.

Тенденциите във формирането на архитектурната среда на съвременните музеи създават основа за търсене на нови архитектурни идеи за организиране на експозиционното пространство, формирането на концептуални модели в образователния и професионалния дизайн, а също така могат да послужат като основа на архитектурното планиране и модернизиране на съществуващи музейни комплекси.

На фиг. 15 са представени схематично факторите и композиционните теми, които участват във формирането на архитектурната концепция при проектиране на музейните сгради.

Фиг. 15. Комплексен подход при формиране на концепция в музейната архитектурна среда

Разгледаните перспективни подходи при формирането на архитектурната среда на съвременните музеи могат да бъдат използвани при проектиране на нови сгради, както и при реконструкция на съществуващи музейни пространства.

- Първата тенденция – създаването на „многофункционални“ музейни сгради, както и втората тенденция – театрализация на музейната среда, са по-подходящи за проектиране на нови изложбени сгради, които да съчетават и да се разнообразяват с набор от допълнителни услуги, развлекателни и образователни дейности.
- Третата тенденция – размиването на границите между интериор и екстериор, и създаването на „отворено пространство“, както и организирането на „сценарий“ на музейната експозиция, могат успешно да се използват при модернизирането на съществуващи музеи.

4. Заключение

Формирането на архитектурната среда в модерния музей е динамичен процес и отразява непрекъснато променящите се външни фактори като развитие на техниката, начините на предаване и получаване на информация, промените в изкуството.

Яркостта на пластичния израз на експозиционното пространство се определя от „изложбения сценарий“ и образува почти театрален спектакъл. Изграждането на цялата среда и нейното въздействие включва всички аспекти: от функционалното зонироване до цвета на повърхността и информационната среда. Днес за всяка изложбена колекция се търсят адекватни форми за интерпретация и представяне пред публиката.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Kotler, N., Kotler, Ph.* Museum Strategy and Marketing. // Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2008, P. 174.

2. The Renovated Neue Nationalgalerie Utilizes Designs by Dornbracht. 29 Apr 2021, ArchDaily, <https://www.archdaily.com/960296/the-renovated-neue-nationalgalerie-utilizes-designs-by-dornbracht>, poseten na 10.10.2023.

3. <https://architecturalvisits.com/en/centre-pompidou-paris/>, poseten na 15.10.2023.

4. <https://www.dezeen.com/2007/11/22/new-museum-of-contemporary-art-in-new-york-by-kazuyo-sejima-ryue-nishizawasanaa/>, poseten na 10.10.2023.

5. *Macdonald, S.* Expanding Museum Studies: An Introduction. A Companion to Museum Studies. Chichester: Wiley-Blackwell, 2006, P. 7.

6. *Lyubanova-Draganova, E.* Contemporary trends in the spatial structure of the museum buildings. XI International Scientific Conference ArCiveE 2023.

7. MAXXI Museum / Zaha Hadid Architects. 20 Apr 2010, ArchDaily. <https://www.archdaily.com/43822/maxxi-museum-zaha-hadid-architects>, poseten na 16.10.2023.

8. <https://www.architectmagazine.com/project-gallery/the-renzo-piano-pavilion-at-the-kimbell-art-museum>, poseten na 12.11.2023.

9. <https://architizer.com/projects/tmw-technical-museum-vienna/>.

10. V&A Dundee / Kengo Kuma and Associates. 12 септември 2018 г. ArchDaily, poseten na 11.11.2023.

11. MO Museum of Modern Art / Studio Libeskind. 23 Oct 2018, ArchDaily, poseten na 10.10.2023.

12. Eric Baldwin. "MoMA Expansion by Diller Scofidio + Renfro Set to Open in New York" 15 Oct 2019, ArchDaily, poseten na 10.10.2023.

13. <https://www.german-architects.com/de/holzer-kobler-architekturen-zurich/project/palaon-research-and-experience-centre-schoninggen-spears>, poseten na 9.10.2023.

14. *Pop, A., Borza, A.* Technological innovations in museums as a source of competitive advantage. Oct. 2016.

15. <https://www.dezeen.com/2009/08/10/levelgreen-by-j-mayer-h-architects-for-autostadt/>,
poseten na 9.10.2023.

16. <https://raai.com/project/the-newseum>.

FORMATION OF THE ARCHITECTURAL ENVIRONMENT IN CONTEMPORARY MUSEUMS

E. Lyubenova-Draganova¹

Keywords: architectural environment, contemporary museum, trends, expositions

ABSTRACT

The paper examines the trends in the direction of transformation and modernization of the architectural and exhibition environment in modern museums. In response to the new needs of visitors, exhibition centers are expanding their functions, offering new forms of impact that have, in addition to educational, also attractive value. The connection between architectural space, environment, exhibit and viewer is strengthened. Museums of the 21st century develop communication with the visitor and turn him from a passive observer into an active participant.

---

¹ Ekaterina Lyubenova-Draganova, Chief. Assist. Prof. Dr. Arch., Dept. “Interior and Design in Architecture”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1046, e-mail: elubenova_far@uacg.bg